

Mottak og digitalisering

Papirarkivenes tid er over!

Arkiv Troms - kontaktkonferanse 13.6.2019

Stian Norli

Riksarkivet har innført leveringsstopp.

Her i Riksarkivet ligger dokumenter

Aftenposten

A-magasinet Osloby Sport Meninger

Stian | Meny

15 kilometer med dokumenter på vent

I fjor innførte Riksarkivet leveringsstopp på grunn av smekkfulle arkiver.

Nå står

Da Dagsavisen

Bli abonnent

Logg inn

Meny

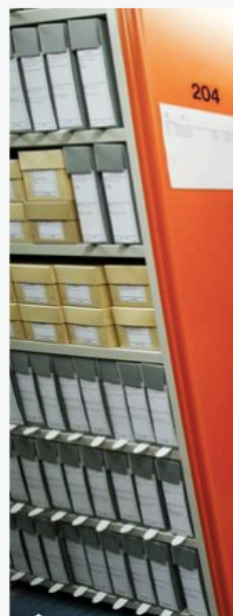

FOTO: Tor G. Stenersen

Underdirektør Stian Norli og avdelingsdirektør Ole

Arve Henriksen
Journalist

Underdirektør Stian Norli og avd

Arve Henriksen
Journalist

Foto: NTB scanpix

VIS BILDETEKST

Arkiver setter kursen nordover

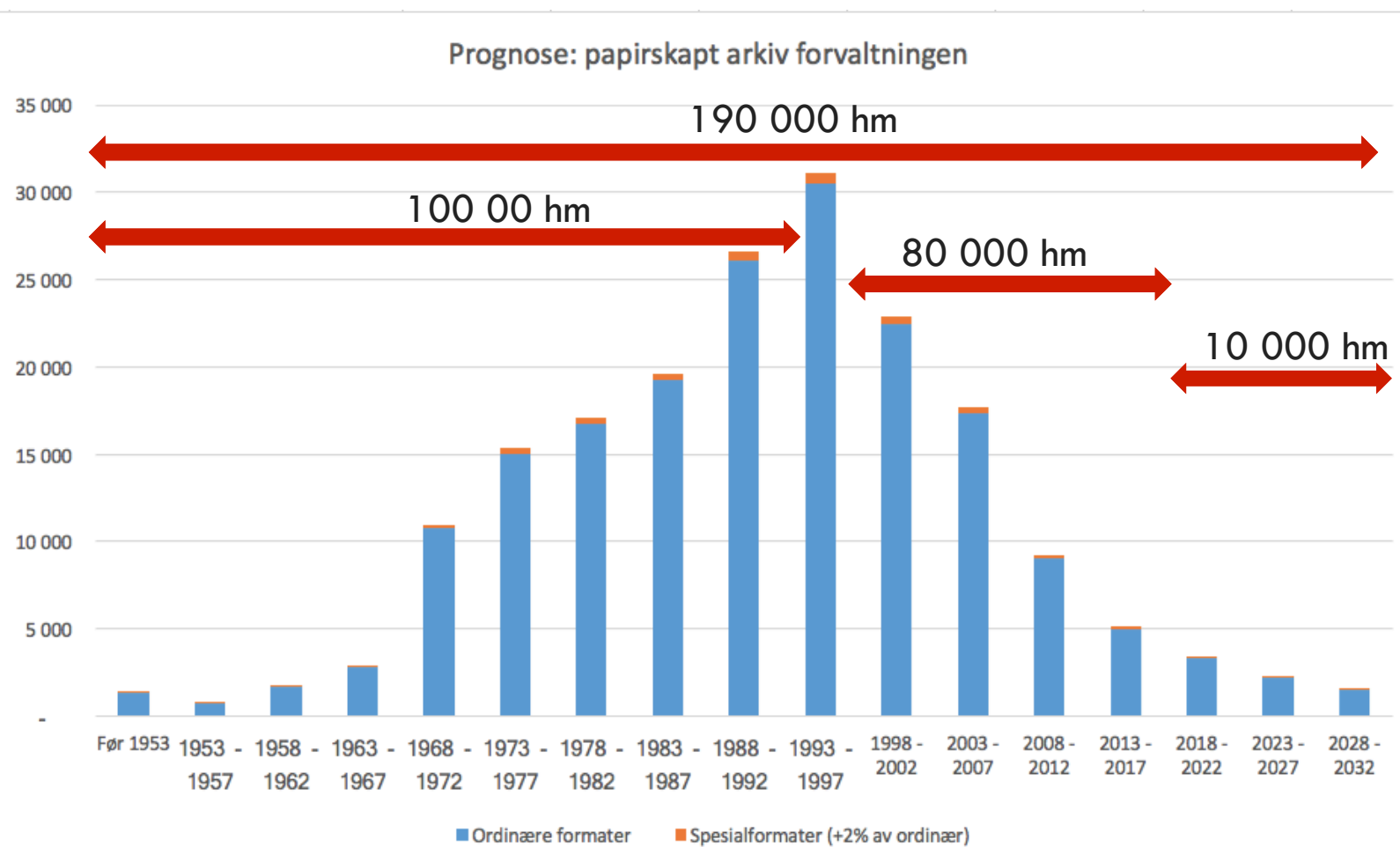
Nasjonens hukommelse flytter til Mo i Rana. Tusenvis av hyllemeter med arkivmateriale fra Nasjonalbiblioteket og Arkivverket fraktes nå nordover i lastebiler.

Bakgrunn

- Planlegging av nytt fellesdepot for Arkivverket (2010-2015)
 - Tynset. Politikk. Dyrt. Samme løsninger som tidligere
 - Ikke realisert
 - MEN: Norsk Helsearkiv åpnet 4.6.2019!!
- Samarbeid med Nasjonalbiblioteket (2015-2021)
 - Felles depot i Nasjonalbibliotekets fjellhaller
 - Kostnadseffektivt. Automatlager
 - Ferdigstilles 2021
- Avleveringsstopp for papirarkiver i Riksarkivet og flere av statsarkivene fra 2015

190.000 hm med papirarkiver i statsforvaltningen

Behov for magasinkapasitet: 158 000 hm utover ledig og vedtatt kapasitet i Nasjonalbiblioteket

	Effektiv hm-kapasitet
Magasinkapasitet i eksisterende magasiner	22 569
Vedtatt kapasitet sentraldepot Nasjonalbiblioteket Mo i Rana	51 940
Total ledig kapasitet	74 509
Tilvekst forvaltningen	189 671
Tilvekst privatarkiv (18 % av total andel)	42 562
Sum tilvekst	232 233
Arkiv uten magasinplass	-157 724
Gap - Arkiv uten magasinplass (avrundet oppover)	-158 000

Vi har benyttet forskrevet metodikk og har basert oss på et solid datagrunnlag

Element	Kilde og forutsetninger	Element	Kilde og forutsetninger
Utredning	Utredningsinstruksen med DFØs veileder	Mediekonvertering – ny prosess ekstern aktør	Tilbud og kalkyler fra Helseklage for 650 hm (5 528 kr/hm)
Samfunnsøkonomisk analyse	DFØ's veileder for samfunnsøkonomisk analyse – kostnads-virkningsanalyse 75 år og avlevering etter 25 år	Makulering, mellomlager transport v/ mediekonvertering	Tilbud og kalkyler fra Helseklage for 650 hm (465 kr/hm)
Generelle beregnings-forutsetninger	Finansdepartementets rundskriv R109/14	Indeksering og publisering	Erfaringstall fra Arkivverket (hhv. 590 og 880 kr/hm)
Leie – sentraldepot	Basert på avtale med Statsbygg for Mo i Rana og erfaringer med FDV kostnader (242 kr/hm/år)	Avlevering av digitalt materiale	Basert på alkyler fra MAVOD og AV erfaringstall for arkivstørrelse (200 kr/hm)
Leie – distribuerte depoter	Basert på IKAVA's kostnader for fjerndepot i Sørlandsparken (130 kr/hm/år)	Saksbehandling på papir og digitalt	Basert på Arkivverkets erfaringstall på (hhv. 90 og 30 kr/hm/år)
Magasinkostnad hos arkivskapere	Basert på kalkyle fra Helseklage for 650 hm og egne resonnementer (600 kr/hm/år for ordnet og 1000 kr/hm/år for uordnet)	Pakking og transport til sentraldepot	Basert på pakking og forsendelse av 1500 hm til Mo i Rana høsten 2017 (388 kr/hm)
Digital lagring (Preservation)	Basert på kalkyler fra Nasjonalbiblioteket og filstørrelse på digitalisert bilder(4,5 kr/hm/ år)	Transport fra arkivskaper til AV's depoter	Basert på arkivskapernes erfaringstall og tilbud fra flyttebyrå (100 kr/hm)
Ordningskostnader	Kalkyler fra ASTA og erfaringer fra AV ansatte tidligere ansatte i ASTA (7 738 kr/ hm i snitt)	Magasinstyring	Basert på erfaringstall i Arkivverket og KS1 rapporten (14 kr/hm/år)
Mediekonvertering – fabrikk	Basert på NB's kalkyler Arkivverkets erfaringer med digitalisering (10 981 kr/hm)	Arkivbegrensning og utvalgskassasjon i AV	Basert på kalkyler internt i Arkivverket (hhv 165 og 110 kr/hm)
		Makulering ved arkivbegrensning og kassasjon	Tilbud og kalkyler fra Helseklage for 650 hm (243 kr/hm)

Skjematisk oversikt: Papirbevaring, digital bevaring, bevaringsprosent

	0-alternativet	Sentraldepot	Distribuerte fjerndepoter	Medie- konvertering	Medie- konvertering	Medie- konvertering	Restriktiv bevaring*	Kombi-nasjons- konseptet med Mo i Rana
Nummer	0	A1	A2	B1	B2	B3	C	D
Beskrivelse	Oppbevaring hos arkivskaper	Bygge ut ytterligere sentraldepot-kapasitet	Leie regionale fjerndepot	Ordne hos arkivskaper og digitalisering i fabrikk	Kombinert ordning og digitalisering i fabrikk	Kombinert ordning og digitalisering hos arkivskaper av kommersielle aktører	Så restriktiv bevaring at vi ikke behøver mer enn ledig og vedtatt kapasitet	Kombinasjon av utvalgsbevaring og digitalisering med Mo i Rana
Papirbevaring i hm								
I forvaltningen	130 000	0	0	0	0	0	0	0
Hos andre arkivinstitusjoner (privatarkiv)	28 000	0	0	0	0	0	26 000	16 000
Hos Arkivverket	74 000	232 000	232 000	74 000	74 000	74 000	92 000	92 000
Sum papirbevaring	232 000	232 000	232 000	74 000	74 000	74 000	118 000	108 000
Digital bevaring i hm								
I fabrikk tradisjonell prosess i offentlig regi	Nei	Nei	Nei	158 000	Nei	Nei	Nei	Nei
I fabrikk kombinert prosess i offentlig regi	Nei	Nei	Nei	Nei	158 000	Nei	Nei	Nei
Hos arkivskapere i kombinert prosess m/ kommersielle aktører	Nei	Nei	Nei	Nei	Nei	158 000	Nei	49 000
Sum digitalt bevaring	Nei	Nei	Nei	158 000	158 000	158 000	Nei	49 000
Total bevaring i hm	232 000	232 000	232 000	232 000	232 000	232 000	118 000	157 000
Bevaringsprosent offentlig forvaltning*	60 %	60 %	60 %	60 %	60 %	60 %	25 %	37 %

* Vi bevarer omlag 60 % mens våre naboland Sverige og Danmark bevarer omlag 30-40 %. I Storbritannia og USA er bevaringsprosenten på omlag 10 %. Japan ligger på rundt 5 %.

Samfunnsøkonomisk analyse viser at kombinasjonskonseptet kommer best ut

	0-alternativet	Sentral-depot	Distribuerte fjerndepoter	Medie- konvertering	Medie- konvertering	Medie- konvertering	Restriktiv bevaring	Kombinasjon med Mo i Rana
	0	A1	A2	B1	B2	B3	C	D
Prissatte virkninger (mill. kr)								
Netto nåverdi (NNV)	5 001	4 426	4 033	4 782	4 082	3 578	1 934	2 102
NNV relativt til 0-alternativet	-	575	968	218	919	1 422	3 066	2 898
Ikke-prissatte virkninger								
Bevaring av papirarkiv i autentisk form	0	+	+	++	++	++	+	++
Tilgjengelighet for publikum	0	+	+ / ++	+++	+++	+++	-	++
Forskning og formidling	0	+	+	+++	+++	+++	-	++
Sikkerhet knyttet til innsyn og personvern	0	++	++	+	+	+	+++	++
Samlet rangering		6	5	4	3	2	7	1

Anbefaling: Kombinasjonskonsept

- Statsforvaltningen og Arkivverket foretar en strengere bevaringsvurdering enn dagens praksis slik at magasinbehovet reduseres (Fra 60% ned til 40% bevaring)
- Arkivverket fyller opp nåværende ledig kapasitet og tar i bruk vedtatt kapasitet i Nasjonalbiblioteket
- Resten av materialet digitaliseres av kommersielle aktører ute hos arkivskaperne, betales av arkivskaperen.
- Papiret destrueres og avleveres for digital bevaring hos Arkivverket
- Frigjøring av magasinkapasitet i egne depot

Hvorfor denne anbefalingen?

- > 1 Mrd sider digitalisert. Betydelig økning i digitalisert materiale og tilgang til betydelig større mengder digitalisert materiale for brukerne
- Mer effektiv saksbehandling
- Kostnadsbesparende for arkivskaperne
- Digitalisering ute i forvaltningen utført av kommersielle aktører gir større fleksibilitet, mindre risiko og sterke incitamenter for forbedring v/ konkurranseutsetting.
- Forvaltningen tar kostnaden for mediekonverteringen
- Løsningen gir den beste samfunnsøkonomiske lønnsomheten totalt sett

Kombinert ordnings- og skanningsprosess hos arkivskapere med kommersielle aktører gir rimeligst digitalisering

	B3: Markedsbasert skanning hos arkivskapere Kombinert ordning- og skanningsprosess - Kalkyle	Etterkalkyle basert på kontrakt	Tradisjonell ordning kalkyle **
Mediekonvertering og avlevering	kr/hm	kr/hm	kr/hm
Ordning papir		6 200	
Klargjøring og skanning	5 528		7 738
Transport fra arkivskaper til Arkivverket			100
Deponering	200		
Makulering, mellomlager og pakking/transport	465		
Indeksering	590		
Publisering	880		
Sum engangskostnad	7 663	6 200	7 838
Lagringskostnader pr hm pr år	4,5	4,5	250

* Tilbud helt nede i 3 800 kr/hm for skanningen, deponering oppbevaring og makulering

** AV tar ca 9 000 pr hm

Hvordan har vi tatt anbefalingen videre? 2018-2019

- Testet ut hypotesene ved å finne egnede piloter/kandidater i forvaltningen
 - Analyse av forvaltningen
- Kriterier:
 - Store papirvolum
 - Potensiale til å foreta strengere bevaringsvurderinger
 - Ønske seg digitaliseringsløsninger
- Konsentrert oss om store og landsdekkende aktører med stort volum og som er «villige»
 - UDI, Toll, Fylkesmennene, NAV
 - Domstolene
- Eller symboltunge
 - Statsministerens kontor
 - Arkivverket

Arkivverkets pilot og samarbeid med SMK

- Begynne med oss selv!
 - Vi vil være våre beste ambassadører utad
- Statsministerens kontor ba om å få bli med
 - Stor symbolverdi!
 - Erna vil være digital!
- Anbudsprosess i markedet
 - Tilbudene er billigere enn tallene vi kom frem til i 2017
 - Fra **7.660 kr** per hm til **6.200 kr** per hm
 - Lagringskostander for papir **250 kr.** per hm
 - Lagringskostnader for en digital hyllemeter **4,5 kr**
- Dansk skanning etablert i Riksarkivets lokaler
 - Ferdig i løpet av juni

Pilot UDI. Hvordan 20.000 hm ble til 400 hm

- › Skal flytte til nye lokaler, med marginal plass for papirarkiv
- › Trang hjelp til å spise opp en alt for stor «papiirelefant»
- › Uklare bevaringsbestemmelser
- › Fagteam sammensatt av ansatte fra begge etater
 - › Ukentlige workshop hver uke fra oktober til desember
 - › Gjennomgang av UDIs fagområder
 - › Enig om hovedutfallet i hver enkelt vurdering
 - › UDI skrev vurderinger og AV gav underhånden råd og vink
- › Etablert nye, strengere og gjennomførbare bevaringsregler
- › Dette har gitt UDI en klar retning for deres digitaliseringsstrategi
 - › Fysisk kassasjon og digitaliseringsaktivitet startet opp fra februar
 - › Stor skanningskapasitet i egen virksomhet
 - › Utvikler robotiseringsløsninger som kommer oss tilgode!

The logo for UDI (Universitets- og dokumentasjonsinstituttet) is displayed in a large, bold, red sans-serif font.

Pilot Tolletaten

- Tolldirektoratet skal i nye lokaler uten plass til arkiv
 - Har svært «konservative» og «uforståelige» bevaringsbestemmelser
 - Dialog med Arkivverket har siden 1990 tallet vært preget av mange «skrivebordsvedtak» og misforståelser fra begge sider av bordet
 - Etablert en oppfatning om at Arkivverket vil ha alt!
 - Toll er selv motivert til å kaste mye og digitalisere resten
 - Tolldirektoratet påtar seg arkivansvar for regionene og vil se til at disse også digitaliserer sine papirarkiv
- Svært stor effekt med svært få virkemidler
 - Spisset bevaringsbestemmelser
 - Mye kan kasseres etter nye regler
 - Det som blir igjen vil Toll digitalisere selv

Pilot med Fylkesmannen i Hordaland. Hybridarkiv

- › Arkivene deres (2006-2015) fantes både på papir og digitalt
- › Utfordringen var at ingen av versjonene var komplette
- › Tidligere praksis var å levere inn begge versjoner til Arkivverket
- › Vi ønsker kun den digitale men trenger metodikk for etterskanning
 - › I stedet for full etterskanning på alt som manglet, endte vi opp med en målrettet etterskanning basert deres behov med en risiko – minimal etterskanning
 - › Fylkesmannen står for skanningen selv
 - › Erfaringsrapport under utarbeidelse som grunnlag for veiledning til andre i liknende situasjon

Pilot Domstolsadministrasjonen og Stavanger tingrett. Hvordan få en etat til å bli digital?

- Samarbeid Arkivverket, Domstolene og Domstolsadministrasjonen.
- Arkivverkets formål
 - Etablere en koordinert veiledning med domstolene (104 enheter)
 - Etablere nye og mer hensiktsmessige bevaringsvurderinger
 - Få dem til å tenke nytt og bli mer digitale (mye er fortsatt på papir)
 - Redusere papirbestanden i hovedsak gjennom å bli digitale
- Domstolsadministrasjonen formål
 - Få domstolene til å bli mer digitale
 - Effektivisere «gammeldags» administrativ drift

DOMSTOL
ADMINISTRASJONEN

Pilot NAV. Den største «papirelefanten» i forvaltningen

- «Broket historikk»
 - Svært mange lokale NAV-henvendelser
 - Liten vilje til å lære av hverandre
 - Liten vilje sentralt til å påta seg ansvar for region/lokalt
- Regionreform. Sammenslåinger
 - Det blir færre og større enheter uten lokaler til papir
 - NAV sentralt våkner!
 - Innser at alle lokale arkivinitiativ må samordnes og koordineres
- Ønsker storstilt massedigitalisering – ~~40.000~~ ~~85.000~~ 115.000 hm!!
 - Arkiv med langvarige rettigheter som ikke kan avleveres til oss på mange 10-år
 - Vi bistår med strengere bevaringsvurderinger og veiledning for digitalisering
 - Digitalisering gjøres lokalt av egne krefter

Læring fra pilotene

- › Nye samarbeidsformer med forvaltningen gav uventet stor effekt!!
- › «Skrivebordsarbeid» har resultert i mange misforståelser
- › Være tilstede ute hos forvaltningen, ha en praktisk tilnærming, sette sammen kompetanse på tvers av seksjoner/avdelinger
 - › Strengere bevaringsvurdering
 - › Foreslå digitaliseringstiltak
 - › Avklare hva som må leveres på papir.
 - › Danner grunnlag for et styrt avleveringsløp (avleveringsplan)
- › Gjøre tilpasninger til hver enkelt etats behov
- › Vi har undervurdert den eksisterende skanningskapasiteten i forvaltningen
- › Vi tilbyr «en pakke» som er vanskelig å si nei til!

Konsekvensen av å ta vare på mindre og skanning av papir

Virksomhet	HM i dag	Etter skanning
UDI	20 000	400
Tolletaten	8 000	300
SMK	65	5
Fylkesmann	4 000	100
Arkivverket	100	10
NAV	115 000	3 000
Domstolene	18 000	8 000
Vegvesenet	15 000	4 000
	180 165	15 710

Reduksjon på 91% av opprinnelig volum

Sterke signaler fra NOU om papirarkivenes tid er over

§ 29. *Mediekonvertering*

(1) Lagringsmedier og -formater skal være holdbare og muliggjøre bruk av dokumentasjonen.

(2) Arkiver fra 1950 eller tidligere skal bevares på sitt opprinnelige medium.

(3) Arkiver fra 1951 eller senere på ikke-digitale lagringsmedier kan konverteres til digitale lagringsmedier og det ikke-digitale mediet destrueres. Dette gjelder ikke dersom dokumentasjonen blir mindre tilgjengelig eller originalen har særskilt historisk verdi. Ved sletting av ikke-digital dokumentasjon skal det tas vare på en prøve.

(4) Kongen kan gi regler om langtidsbevaring av digital dokumentasjon for å unngå informasjonstap, om konvertering av dokumentasjon på ikke-digitale lagringsmedier og om bevaring av prøve av ikke-digital dokumentasjon.

§ 30. *Overføring til langtidsbevaring hos Nasjonalarkivet*

(1) Statlige arkiver skal overføres på digitale formater til Nasjonalarkivet. Nasjonalarkivet kan i særskilte tilfeller gjøre unntak.

(2) Ved overføring av statlige arkiver overtar Nasjonalarkivet råderetten.

(3) Kongen kan fastsette krav til teknisk format, systematisering og gjennomføring av overføring til langtidsbevaring. Kongen kan stille krav til mediekonvertering av ikke-digital dokumentasjon.

(4) Nasjonalarkivet kan kreve refusjon for merkostnader dersom det viser seg at dokumentasjonen tidligere ikke er blitt behandlet i samsvar med gjeldende regler.

Nå skal staten kaste dokumentarven

Arve Henriksen,
Jan T. Espedal (foto)

Plassmangel hos Arkivverket gjør at dokumentarven til blant annet UD, Nav og Statsministerens kontor ikke lenger skal lagres fysisk.

Det er ikke bare fullt, det er smekkfullt. Det sa Stian Norli, underdirektør ved seksjon for anlevering ved Riksarkivet i Oslo til Aftenposten allerede vinteren 2015.

Da hadde alle statlige organer med leveringsplikt til blant annet Riksarkivet fått beskjed om at det var innført leveringsstopp for papirarkiver. Magasinene i det nesten 70.000 kvadratmeter store arkivet på Sogsvann var kort og godt proppfulle.

Likvel fortsatte mengden offentlige dokumenter å vokse. Noe måtte derfor gjøres.

Fire år senere er det heltisk aktivitet i kjelleren langt under bakken på Sogsvann. Seks ansatte fra selskapet Dansk Skanning er i full gang med å skanne flere titalls tusen hyllemeter med papirarkiver fra en rekke offentlige etater.

Like mye ute som inne

Det finnes i dag like mye papir ute i statsforvaltningen som vi har fra før i våre arkiver her på Sogsvann. Og vi får ikke mer magasinplass. Derfor måtte vi finne andre måter å jobbe på. I stedet for å bygge nye magasiner og hyller, så skal vi heretter kun ta imot dis-

FAKTA

Norske arkiver

Det var i 2017 bevart 551.480 hyllemeter arkiv. Av dette tilhører 502.185 hyllemeter bevart i rene arkivinstansjoner, 34.453 hyllemeter i museum og 14.822 hyllemeter i biblioteker.

Dette fordelt på 30 rene arkivinstansjoner, 62 museer og 54 biblioteker.

22,7 prosent av den samlede arkivmengden er private arkiver, fra organisasjoner, bedrifter og enkeltpersoner.

Det oppbevares tilsammen over 40 millioner foto i institusjonene. I tillegg oppgir ca. 75 prosent av institusjonene at de oppbevarer audiovisuelt arkivmateriale.

Arkivverket har digitalisert desidert mest papirmateriale, med nesten 50 millioner digitaliserte dokumenter.

Ikke alt vil bli digitalisert og deretter kastet, blant annet vil denne invitasjonen bli tatt vare på fysisk.

se dokumentene digitalt, sier Stian Norli.

Et prøveprosjekt er nå satt i gang hvor statsforvaltningssektoren skal skanne dokumentene digitalt og deretter overlevere dem til Arkivverket for digital lagring. De fysiske papirdokumentene skal ikke lenger sendes til Sogsvann. I stedet vil de bli destruert.

For var praksisen at det som var skapt på papir også skulle leveres på papir, mens det som var skapt digitalt skulle leveres digitalt. Nå ønsker vi at det aller meste blir levert digitalt, sier Norli.

Her er unntakene

Det finnes unntak. Papirarkiver med særlig historisk verdi, som blant annet alle tegningene av kommunevåpen i Riksarkivets egen samling, skal fortsatt bevares fysisk.

Det vi har sagt, er at dokumenter fra før 1950 ikke skal kasseres fysisk. Det er heller ikke slik at vi skal begynne å kaste ting som vi allerede har liggende i våre arkiver her på Sogsvann, sier Norli.

Totalt utgjør arkivene som deltar i pilotprosjektet, nærmere 130 000 hyllemeter, hvor Nans arkiv alene utgjør rundt 100.000 hyllemeter. På sikt er planen at alle statlige etater må gjennom det samme.

Også Arkivverkets egne arkiver skal digitaliseres. Det betyr at de kan frigjøre plass. Nytt motto: de Utenriksdepartementets saksarkiv 1970-1979 fra Den kalde krigen.

Disse virksomhetene har til nå brukt store ressurser på å sette i stand disse dokumentene, slik at publikum kunne finne frem i dem på lesesalen hos oss. Nå vil disse ressursene i stedet bli brukt til digitaliseringsarbeidet. Til gjengjeld vil publikum nå få tilgang til dette dokumentarkivet hjemmefra, sier Norli.

Lissi Jensen er en av de ansatte fra firmaet Dansk Skanning som jobber med å digitalisere dokumentarkivet til blant annet Statsministerens kontor. Foto: Jan Tomas Espedal

Lagret i Y-blokken

I første omgang omfatter pilotprosjektet Tolldirektoratet, Utenriksdepartementet, Nav og Utenriksdepartementet. UD alene har over 20.000 hyllemeter med papirarkiver. Etter hvert meldte

også Statsministerens kontor seg interessert.

Vi sitter på en betydelig mengde dokumenter, som tidligere lå lagret i Y-blokken i regjeringskvartalet. Da vi måtte avvikle dette arkivet, tok vi kontakt med

Arkivverket i håp om at de ville ta imot disse dokumentene. Da ble vi gjort oppmerksom på dette pilotprosjektet, som vi etter hvert ble med på, sier Øyvind Holt, avdelingsdirektør ved Statsministerens kontor.

Der har de rundt 65 hyllemeter som vil bli skannet. Her vil kun fem hyllemeter bli bevart fysisk fordi disse dokumentene har særlig historisk verdi.

- I tillegg vil alle SMKs

kongelige resolusjoner, lovdeklarerer og referatprotokoller fra statsråd bli bevart, sier Holt.

Arkivverket signaliserer!

- › Mediekonvertering av nyere papirarkiv er rimeligere enn tradisjonell ordning!!
- › Vi vil oppmuntre og veilede til mediekonvertering
- › Vi vil fraråde tradisjonelle ordningsprosjekter (spør oss først!)
- › Nasjonalbiblioteket vil bidra til å digitalisere kulturarven og frigjøre AVs behov for magasin

Arkivverket inviterer!
19.8.2019
Mediekonvertering

